

Анастасія СИДОРУК,
здобувачка другого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія КОЗАК,
асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА В УМОВАХ СИСТЕМИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ

В Україні все більше зростає розповсюдженість розладів аутистичного спектру (РАС) серед населення. Незважаючи на те, що наукова спільнота багато працює над вивченням аутизму, досі неможливо передбачити стрімко зростаючу поширеність захворювання. Проте сучасна наука, яка ґрунтується на доказах та гуманності, має ефективні методи покращення якості життя дитини з РАС та її сім'ї.

Раннє дитинство – це такий період розвитку мозку дитини, коли він найбільш адаптивний і сприятливий для навчання. Знаючи про це та про вплив досвіду на формування функцій і структур мозку, можна очікувати, що втручання призведе до зміни поведінки, а також до реорганізації структур мозку дитини. Те, що дитина робить протягом дня, не є нейтральним стимулом, будь-яке заняття впливає на «соціальний і комунікативний» або «предметно-орієнтований» мозок. Отже, раннє втручання є дуже важливим для того, щоб допомогти дитині розвинути соціальні та комунікативні навички за той час, поки її здатність до навчання буде максимальною.

Раннє втручання для дітей з аутизмом – це комплексна психолого-педагогічна допомога для сімей дітей раннього віку з аутизмом, у яких виявлено порушення розвитку, а також для їхніх батьків чи родин.

Система раннього втручання базується на міждисциплінарному підході та включає медико-соціальну та психолого-педагогічну допомогу дітям раннього віку (від 2 місяців до 3 років) з виявленими порушеннями розвитку або ризиком їх виникнення, а також їхнім родинам. У програмі дитина отримує індивідуальне навчання з підтримкою спеціалістів у

родинному середовищі, закладі освіти, системі охорони здоров'я та соціального захисту [1, с. 270–271].

Перехід дитини до дошкільної установи, проведення обстеження та впровадження програм ранньої допомоги є основними етапами ранньої допомоги для дітей з розладами аутистичного спектру. Таким чином, системна рання допомога забезпечує постійну та цілеспрямовану роботу фахівців у напрямку всебічного розвитку дитини з РАС, зосереджуючись на її внутрішніх ресурсах і домашньому середовищі як основі для найкращого розвитку та навчання.

У корекційній роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра є такі основні переваги раннього втручання:

1. Можливість досягти найвищого рівня розвитку. На ранніх етапах розвитку мозку діти з РАС мають найбільші можливості для покращення неврологічних функцій. Раннє втручання дозволяє максимізувати розвиток мовлення, соціальних навичок та інших психічних функцій.
2. Зниження ймовірності виникнення подальших проблем. Раннє ефективне втручання може зменшити ризик подальших серйозних проблем, пов'язаних із РАС, таких як відставання в розвитку, соціальна ізоляція та навчальні труднощі.
3. Покращення життя сім'ї. Раннє втручання може полегшити життя сім'ї та допомогти розвитку дитини. Батьки можуть створити позитивну психологічну атмосферу в родині, підтримуючи та навчаючи їх, як ефективно взаємодіяти та співпрацювати зі своєю дитиною [2, с. 94–98].

Важливо навчати батьків і опікунів дітей з РАС методам психологічної корекції, щоб усі діти мали доступ до терапії, незалежно від фінансового стану сім'ї, місця проживання тощо.

Програми навчання батьків є економічно вигідними та науково обґрунтованими стратегіями допомоги дітям, які мають розлади аутистичного спектру. Низка наукових досліджень продемонструвала, що батьки можуть навчити своїх дітей використовувати перевірені методи психологічної корекції, що призводить до значного покращення їхніх соціальних і комунікаційних навичок, зниження деструктивної поведінки, покращення навичок самообслуговування тощо [3]. Батьки також визнають

ці переваги. Вміння сім'ї взаємодіяти належним чином з дитиною з РАС також покращує якість життя сім'ї, оскільки батьки стають більш продуктивними та відчувають менше стресу.

Найкращим методом навчання батьків є батьківські коучинги. Фахівець зосереджується на підтримці дорослих членів родини в цій моделі, яка розглядає дитину як частину родини. Інтервенціоніст стає партнером, а не авторитетом, який має всі відповіді.

Список використаних джерел:

1. Іващенко О. В., Сингаївська І. В. Держава, регіони, підприємство: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. *Актуальність навчання батьків дітей раннього віку з розладами спектру аутизму* : зб. матеріалів IV Міжнар. конф. Київ, 2022. С. 270–271.
2. Козак М. М. Актуальність та ефективність програм раннього втручання для дітей із аутизмом. *Вісімдесят треті економіко-правові дискусії* : зб. матеріалів Міжнар. мультидисциплінарної наукової інтернет-конф. (м. Львів, Україна; м. Ополе, Польща). 2024. С. 94–98.
3. Сіденко Ю. О. Особливості логопедичної корекції дітей з розладами аутистичного спектра при ранньому втручанні URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/1700> (дата звернення: 09.10.2024).